

ВСИЧКИ ПЪТИЩА ВОДЯТ КЪМ РИМ

Цветелина Русалиева

Арт директор и основател на Галерията за съвременно изкуство – София
и българската галерия в Рим Galleria della Luce di Roma

www.tsvetelinarusalieva.wixsite.com/sofia-rome-gallery

<https://www.facebook.com/SofiaContemporaryArt>

<https://www.instagram.com/sofiaromecontemporary/>

Никога няма да забравя, когато за първи път посетих Рим. От тогава до днес не спирам да се възхищавам и прекланям пред изобилната красота, струпана на едно място. Влюбих се в този град още от първата ни среща! Не бях допускала, че с такава завладяваща сила от мига на запознанството ни през 2009-а Рим ще ме задържи в прегръдките си... Завинаги!

Най-голямото богатство на Италия е нейното огромно художествено и културно наследство. Италия е създала едни от най-великолепните световни произведения на изкуството и архитектурата. Повече от три хилядолетия произведенията на стотиците художници, композитори и писатели са оставили следа в културното оформяне и утвърждаване на западната цивилизация. На пръсти се броят онези европейски страни, които да са толкова привлекателни и неизчерпаемо живописни като Италия... И никой град не може да се мери с Рим – с неговите исторически, художествени и архитектурни забележителности, които буквално спират дъха на забързания съвременен човек, потапяйки го в славното минало на една от най-великите империи в древния и средновековния свят.

Макар и да ни се струва далечен, Рим е град, до който се стига бързо със самолет и където живеят значителен брой българи. Тук има Българска православна църковна община, българско училище, Български културен център, няколко други културни дружества и вероятно още някои, за които и не подозираме. Връзката ни с Рим е вековна и страстна, българската следа е преплетена с римската история като корабно въже, с траен отпечатък в историята на времето. В тази връзка не можем да отминем традиционното честване на 24. май в града с поклонение пред гроба на Константин-Кирил Философ в църквата „Сан Клементе“. Затова, че именно в България е спасено книжовното дело на Кирил и Методий и по славянските земи вече се разпространявали свещените книги, преведени на говорим език, пръв папа Лъв XIII въвежда литургичното им честване в календара на Католическата църква, а на 2 юни 1985 г. папа Йоан Павел II в глава VII на апостолската енциклика *Slavorum Apostoli* провъзгласява за вечни времена светите братя за „не-бесни съпокровители на цяла Европа“ за изключителния им принос за европейското културно единство.

Началото: първата частна българска художествена галерия в Рим...

В едно от пътуванията ни до Вечния град ме осени вдъхновяваща идея. Реших да опитам нещо смело и дръзко – от рода на създаване или организиране на съвместна българо-

италианска проява, която аз, като вече доказала се в София галеристка с предпочитания към съвременното художествено творчество, да развивам и в Рим, дейност, която да бъде своеобразно допълнение към работата ми в България. А именно, да създам галерия като съществуващата в София и основно, да открия възможност за популяризиране на българските творци на територията на Италия.

В началото тази идея ми се струваше непристъпна, нещо като химера, невъзможна мечта, за която обаче си струваше да рискувам, и през лятото на 2017 г. след поредица от преговори, обсъждане и търсене на подходящо място, *българската галерия* в Рим отвори врати. (За кой ли път се убедих, че едно от най-трепетните чувства в живота на човек е радостта от реализирането на мечта!) Назовахме я Galleria della Luce (*Галерия на светлината*), защото се намираше на Via della Luce, улица в центъра на Рим, в артистичния квартал Трастевере, обявен за паметник на културата под закрилата на Юнеско. Основана като единствената частна българска галерия в Рим, тя имаше за цел да представя съвременното българско художествено изкуство на една от най-прочутите сцени на европейското и световно изкуство. Популяризирайки българските автори, ние желяхме *Галерията на светлината* да се превърне в място за срещи на нашите и на различни чуждестранни таланти в невероятно пълноценно пространство на изкуството. Политиката на Galleria della Luce бе да представя както утвърдени имена, така и изгряващи млади таланти чрез техни самостоятелни изяви, общи експозиции, също премиери на книги, модни и музикални вечери, с една дума – разнообразни по характер творчески събития. Идеята ми беше да превърна арт салона на Via della Luce в една малка крепост на българското художествено творчество, в творческо пространство, което със своя авторитет и престижни художествени събития да привлече трайно вниманието на италианските ценители.

През цялото време на съществуването на галерията се водех от желанието да представяме съвременното българско изкуство в целия му блясък и неповторимост, така че взискателната италианска публика сама да оцени техните достойнства. Ние имаме големи таланти, оригинални художници, хора, с които имам честта да се познавам, автори, които успяхме да представим в Рим.

Но... на италианците, преситени от собственото си великолепие, всяко чуждо им изглежда *прекалено чуждо*, затова трудно могат да бъдат впечатлени с художествено творчество. Все пак представянето на авторите от България стана факт, макар и да не постигна успеха, който търсех. Надейте ми, че галерията ще се задържи на гребена на вълната, започнаха лека-полека да отлитат като детските балони по панаирите. Възникваха много проблеми от различно естество, едно от които – разстоянието *София-Рим* винаги се изтъкваше и пречеше за развитието и координирането на дейността.

През 19-и век буржоазията е била именно тази, която във финансово отношение е играла ролята на меценат на изкуствата. В XXI в. аз не можех да вляза в подобна роля, само исках галерията да привлече онези кръгове от местната българска общност, които в рамките на възможностите си да станат покровители на българските творчески изяви. Найясно съм, че сред повечето българи с успешен бизнес има истински колекционери (!), но пресечната ни точка за контакт никак не се получи и то съвсем не защото бяхме нови и неизвестни в Рим, а просто защото не се опознавахме лично, не оставахме трайно в града, не се положиха усилия и от другата страна – страната на публиката към

галерията..., може би наистина защото чуждото, новото в Рим трудно пробива към Слънцето ... А не е тайна, че търговията с изкуство изцяло се крепи на основите на личните взаимоотношения. Ето това е една от причините, поради която галерията тръгна трудно и трудно. Сякаш някой упорито държеше ръчната спирачка и не позволяваше да потеглим... С болка ще призная, че още в самото начало част от местните българи безцеремонно отхвърлиха нашите покани и ентузиазъм за събития, които да сплотяват и обединяват – чрез изкуство. Не разбрах причината, но не спирам да си спомням за това с тъга. Разбира се, става въпрос и за онези представители на българската общност, за които се предполага, че биха могли да ни съдействат по някакъв начин. Някак ми е трудно, а и има ли смисъл да описвам всички подмятания и интриги, които се въртяха в пространството около новосъздадената галерия. И сега продължавам да се питам: Защо в една чужда държава, донякъде толкова близка по манталитет на нашата, българската общност е така разединена? Защо обединеността често се оказва непосилна задача, защо изявата на едни творци се приема с подозрение и едва ли не със страх да не засенчи успеха на други? Защо общността все се разделя на групички, които не са задружни, дори в повечето случаи си пречат, макар на банкетните маси лицемерно да демонстрират приятелство?

Разбира се, през времето на живот на Слънчевата галерия аз се сприятелих с някои българи, които с радост приветстваха появата на галерията и винаги присъстваха и подкрепяха изложбите. Помагаха, с каквото могат, и ме окуражаваха, че има надежда, има смисъл. Благодарна съм на всички близки приятели и съмишленици от България и Италия, които бяха до мен по време на този важен опит, който не е опит за летене, а опит за приземяване във Вечния град на българското съвременно изкуство.

Погледнато през спектъра на моя случай, научих много истини, а галерията на *Via della Luce*, въпреки всичко, ще остане завинаги в сърцето ми. Кварталът *Трастевере* е едно вълшебно място с особен дух, който ме окрили да предприема нещо смело – една българска галерия, която ми даде много, но си взе и всичко обратно. Както е казал Пикасо: „*Изкуството е лъжа, казваща истината.*“

Затворихме вратите с настъпването на пандемията. Covid 19 разклати основите на целия свят. Помете като ураган всички мечти и надежди, а хората днес се борят за оцеляването си. Не искам да обвинявам вирусната заплаха, принудила всички държави да се затворят в себе си. Атаката на Covid просто ускори нещата, изпревари събитията, подсказа ми, че времето е дошло и направеното дотук е вече сторено. Останалото ще се случи някъде в друго време, при други обстоятелства и може би на различно място. Една японска поговорка гласи: „*Ние не се усмихваме, защото се е случило нещо хубаво, а се усмихваме в очакване да се случи нещо хубаво.*“ Затова и аз, с усмивка на лице, днес си припомням за всички чудесни и незабравими моменти, за всички приятелства, за вълнуващи срещи и паметни събития, за всички нови неща, които научих, за осъзнаването на житейските истини в естествената преходност на нещата. Знам, че търпението се възнагражда, а пътят на големите мечти винаги води до ново начало, макар и да е труден. По-важно е не мечтата да бъде голяма, а човек да има куража и достойнството да я постигне.

Искам да изразя огромната си благодарност и признателност на мъжа до мен – Петър Грънчаров, който през цялото време нито за миг не се разколеба да подкрепи проекта ми.

За трите години на съществуването на галерията реализирахме национално значими изложби на едни от най-популярните съвременни художници:

Живописна изложба на *проф. Греди Асса*, керамика *Георги Миленов* – кураторство на проф. д-р *Аксиния Джурова*; *Десислава Денева – ДЕДЕ*, *Албино Питти*, *Десислава Минчева*, *Милчо Талев*, *Албена Щениовска-Еглофф*, *Райна Стоймирова*, *Боряна Пертчнска*, *Марек Бенджевски*, *Петър Пиронков* – с куратор *Анна Амендоладжине*; *Миглена Савова-Оклер* – представена от *Илиан Рачов* и мн. др.; фотографа *Алекс Манчев* и иконописеца *Красимир Костадинов*.

Организирахме ретроспективна изложба на българския оперен певец *Никола Гюзелев*, както и обща експозиция на група художници от Китай. Имахме литературни вечери с премиери на книги, представяне на български дизайнерски мебели и едно модно събитие. В арт пространството присъстваха постоянни експозиции на много други художници, скулптори и дизайнери на бижута.

Галерията бе официално избрана за представител на интернационалното Биенале на Рим. Част от изложбите на родните ни автори се провеждаха под почетния патронаж на Посолството на Република България към Светия Престол.